ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΙΘΑΚΗΣ

Καλότυχος ποὺ πέθανε στὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ του
καὶ τὸν ἐτριγυρίσανε κι' οἱ ξένοι κι' οἱ δικοί του,
κι' ἀλλοιὰ σ' ἐκεῖνο ποὺ πέθανε σὲ ξενοδόχου σπίτι,
κι' εἶνε τὸ σπίτι ἀσάρωτο κι' ὁ νειὸς κουρνιαχτισμένος.
Δὲν βλέπει μάνα νὰ πονῆ, μήτε ἀδερφὸ νὰ κλαίη.
—Ματάκια μου σφαλίσετε, χέρια μου σταυρωθῆτε,
καὶ σὺ κορμὶ λεβέντικο ἁπλώσου μοναχό σου.

* * *

Ποιὸς ἦταν κειὸς ποὺ σοῦφερε τέτοιο κακὸ χαμπέρι ;
Εἶχε ποδάρια νὰ σταθῆ καὶ χείλη καὶ σοῦ τῶειπε
καὶ στόμα καὶ στὸ μίλησε καὶ σοῦπε τέτοιο λόγο ;
Σοῦπε τὸ πῶς ἀπέθανα στῆς ξενητιᾶς τὰ μέρη,
ξένοι μὲ σαβανώσανε καὶ ξένοι μὲ κηδέψαν,
δίχως λιβάνι καὶ κερί, δίχως παπᾶ καὶ ψάλτη,
ἀπόξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ σ' ἕνα χωράφι χέρσο !....

* * *

Πρέπει τοὺς καλοθάνατους νὰ μὴν τοὺς πολυκλαῖνε,
παρὰ τοὺς κακοθάνατους τοὺς θαλασσοπνιγμένους,
αὐτοὺς ποὺ τρώει ἡ θάλασσα καὶ ποὺ χτυπάει ὁ βράχος
καὶ πάει χώρια τὸ κορμὶ καὶ χώρια τὸ [κεφάλι....
Τὸν πήρανε τὰ ρέμματα, τὸν πᾶν στὴν [Ἀλεξάντρα
καὶ βγῆκαν ἡ Ἀλεξαντρινὲς νὰ πλύνουν, [νὰ λευκάνουν.
—Γιὰ ἰδὲς κορμὶ γιὰ καμουχᾶ καὶ μέση γιὰ [βελοῦδο
καὶ δάχτυλα μασουρωτὰ γιὰ βεργοδα- [χτυλίδια.

* * *

Κυρὰ ποὺ κάθεσαι ψηλά, κατέβα παρα- [κάτω.
Θέλεις κατέβα δυὸ σκαλιά, θέλεις κατέ- [βα τρία
καὶ κούνα τὸ κεφάλι σου νὰ πέση τὸ στε- [φάνι
καὶ κούνα τὰ χεράκια σου νὰ βγοῦν τὰ [δαχτυλίδια.
Κι' ἀπὸ τὰ σήμερα ἡμεροῦ κι' ἀπὸ τὴν [ὥρα τούτη,
θὲ νὰ σ' ἀλλάξουν τ' ὄνομα καὶ θὰ σὲ [λένε χήρα.

* * *

Τίποτε δὲν ἐζήλεψα μὲς στὸν ἀπάνω [κόσμο
παρὰ τὴ μάνα μὲ παιδιά, τὴν ἀδερφὴ μ' [ἀδέρφια
καὶ δυὸ ἀδερφὲς ἀγκαρδιακὲς ποὺ νάν' [ἀγαπημένες.
κι' ἂν τύχουν δρόμο ἀλαργινό, ἀντάμα τόνε κάνουν.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΜΕΝΑΛΚΑΣ ΚΑΙ ΑΙΣΧΥΝΗΣ

ΤΟΥ ΓΚΕΣΝΕΡ

Ὁ Μενάλκας ἦταν ἕνα νειὸ βοσκόπουλο κι' ἐφύλαγε τὸ κοπάδι του στὸ βουνό. Μιὰ μέρα ἔχασε ἕνα πρόβατο καὶ πῆρε μὲ τὴν ἀράδα τὰ λαγκάδια γιὰ νὰ τὸ βρῆ. Καθὼς ἐτροχωροῦσε, ἀναχάλυψε μέσα σὲ κάτι χαμόκλαδα ἕναν ἄνθρωπο ποὺ τὸ μεσημεριάτικο κάμμα τὸν εἶχε ἀναγκάσει νὰ ξαπλωθῆ ἐκεῖ, γιὰ νὰ βρῆ λίγη δροσιά.

—"Α ! παλληκάρι μου, τοῦ φώναξε ὁ ἄγνωστος σὰν τὸν εἶδε ξαφνικὰ μπροστά του. Ἤρθα ἀπὸ τὰ χτὲς σ' αὐτὸ τὸ ἄγριο βουνὸ γιὰ νὰ κυνηγήσω ἀγριόγιδα. ἀλλὰ ἔχασα τὸ δρόμο καὶ δὲν ξέρω ἀπὸ ποῦ νὰ βγῶ. Ὅσο κι' ἂν ἐπλανήθηκα, τίποτα δὲν κατώρθωσα νὰ βρῶ. Οὔτε καλύβα γιὰ νὰ κοιμηθῶ, οὔτε βρύσι γιὰ νὰ σβύσω τὴ δίψα μου, οὔτε φαΐ γιὰ νὰ χορτάσω τὴν πεῖνα μου....

Μόλις τ' ἄκουσε αὐτὰ ὁ Μενάλκας, ἔβγαλε καὶ τοὔδωσε ἀπ' τὸ σακκοῦλι του ψωμὶ καὶ χλωρὸ τυρί, ὕστερα ξεκρέμασε ἀπ' τὸ πλευρό του ἕνα φλασκὶ μὲ γάλα καὶ τοῦ εἶπε :

—Πιὲ ὅσο θέλεις ἀπ' αὐτὸ τὸ γάλα κι' ὕστερα ἔλα κοντά μου νὰ σοῦ δείξω τὸ δρόμο.

Ἀφοῦ ὁ ξένος ἔφαε κι' ἔπιε γιὰ καλά, ἀκολούθησε τὸ βοσκὸ κι' ἐκεῖνος τὸν ἔφερε πέρα ἀπ' τὸ βουνό.

Τὴν ὥρα ποὺ θὰ χωρίζονταν, ὁ κυνηγὸς Αἰσχύνης —ἔτσι λεγόταν ὁ ἄγνωστος— εἶπε στὸ σύνοδό του :

—Ὡραῖε μου βοσκέ, μοῦ ἔσωσες τὴ ζωή. Ἂν δὲν ἤσουν ἐσύ, θὰ πέθαινα μέσα στὸ δάσος. Μὲ τί τρόπο λοιπὸν μπορῶ νὰ σοῦ ξεπληρώσω τὸ καλό ; Θέλεις νἀρθῆς μαζύ μου στὴν πολιτεία ; Ἐκεῖ δὲν κάθονται σὲ καλύβια μὲ καλαμένες σκεπές, ἀλλὰ σὲ μαρμαρένια παλάτια. Θὰ κατοικῆς στὸ σπίτι τὸ δικό μου, θὰ τρῶς μὲς σ' ἀσημένια πιάτα καὶ θὰ πίνης σὲ χρυσᾶ ποτήρια....

—Τί δουλειὰ ἔχω ἐγὼ στὴν πολιτεία ; ἀπάντησε ὁ Μενάλκας. Καλὰ εἶμαι κι' ἐδῶ στὸ μικρό μου καλύβι. Μέσα σ' αὐτὸ δὲν φοβᾶμαι οὔτε τὶς μεγάλες βροχές, οὔτε τοὺς ὁρμητικοὺς ἀνέμους. Ἂν τὸ καλύβι μου δὲν περιστοιχίζεται ἀπὸ κολῶνες, ὅμως τὸ τριγυρίζουν καρποφόρα δέντρα καὶ καταπράσινα κλήματα. Ὁποτε διψῶ, πάω στὴν κοντινὴ βρύσι καὶ γεμίζω τὸ πήλινο σταμνί μου μὲ κρουσταλλένιο νερό. Ξέχασα νὰ σοῦ πῶ πὼς ἔχω καὶ γλυκὸ κρασί. Τρώω ὅ,τι μοῦ δίνουν τὰ δέντρα καὶ τὸ κοπάδι μου. Κι' ἂν δὲν ἔχω χρυσᾶ ἢ ἀσημένια σκεύη, ὡστόσο στολίζω τὸ τραπέζι μου μ' εὐωδιαστὰ λουλούδια....

—Ἔλα μαζύ μου, βοσκέ, ἐξακολούθησε παρακλητικὰ ὁ Αἰσχύνης. Ὑπάρχουν καὶ στὶς πολιτεῖες δέντρα καὶ λουλούδια. Ἐκεῖ θὰ ἰδῆς ὁλόσες δεντροστοιχίες καὶ καθάρια νερὰ ποὺ τρέχουν μὲς ἀπὸ στόματα Νυμφῶν σὲ μαρμαρένιες δεξαμενές.

—Τὰ δάση μας μὲ τὸν ἴσκιο τους, ἀπάντησε ὁ Μενάλκας, εἶνε πιὸ ὤμορφα ἀπὸ τοὺς στενόχωρους δρόμους σας. Τὰ λειβάδια μας στολίζονται ἀπὸ ὡραῖα λουλούδια. Ὄχι, δὲν πάω στὴν πολιτεία....

—Ἐκεῖ θὰ ἰδῆς, τοῦ εἶπε ὁ Αἰσχύνης, κοπέλλες ντυμένες στὸ μετάξι, ποὺ ἡ θωριά τους δὲν μαυρίζει ἀπ' τὶς ἀχτίδες τοῦ ἥλιου. Εἶν' ἄσπρες σὰν τὸ γάλα κι' ἔχουν γιὰ στολίδια ἀκριβὰ μαργαριτάρια. Οἱ μουσικοὶ θὰ μαγέψουν τὴν ἀκοή σου μ' ἁρμονικὲς μελῳδίες...

—Δὲν μπορεῖ νὰ βρεθῆ ἄλλη νέα πιὸ ὤμορφη ἀπ' τὴ μελαχροινὴ βοσκοποῦλα μου, ἀποκρίθηκε ὁ Μενάλκας. Ἤθελα νὰ τὴν ἔβλεπες ὅταν φοράει στὰ μαλλιά της δροσερὰ τριαντάφυλλα καὶ πολύχρωμα στεφάνια. Ὤ, τί ὡραῖα ποὺ εἶνε ὅταν καθόμαστε οἱ δυό μας κάτω ἀπ' τὸν ἴσκιο τῶν δέντρων καὶ πλάϊ μας μουρμουρίζει τὸ ρυάκι !.... Αὐτὴ τότε ἀρχίζει τὸ τραγοῦδι, καὶ δὲν ξέρεις τί ὡραῖα ποὺ τραγουδεῖ.... Ἐγὼ τὴ συνοδεύω μὲ τὴ φλογέρα κι' ὁ ἀντίλαλος φέρνει μακρυὰ τὰ τραγούδια μας. Ὄχι, ὄχι, δὲν πηγαίνω μαζύ σου στὴν πολιτεία....

—Τί θέλεις λοιπὸν νὰ σοῦ προσφέρω, βοσκέ ; ξαναρώτησε ὁ κυνηγός. Ἄνοιξε τὴ χοῦφτα σου καὶ πάρε αὐτὸ τὸ χρυσάφι ποὺ σοῦ χαρίζω....

—Τί τὸ χρειάζομαι, ξένε, τὸ χρυσάφι σου ; ἀπάντησε ὁ βοσκός. Τί ν' ἀγοράσω μὲ τὸ χρυσάφι σου, τοὺς καρποὺς τῶν δέντρων, τὰ λουλούδια τῶν λειβαδιῶν ἢ τὸ γάλα τῶν προβάτων μου ;

—Τί θέλεις λοιπόν, εὐτυχισμένε βοσκέ ; Πῶς μπορῶ νὰ ξεπληρώσω τὴν εὐεργεσία σου ;

—Ἂν θέλης, εἶπε ὁ βοσκὸς ὕστερα ἀπὸ κάποιο δισταγμό, δός μου τὸ φλασκὶ ποὺ ἔχεις κρεμασμένο στὸ πλευρό σου. Αὐτὸ τὸ δῶρο μοῦ φτάνει.

Τότε ὁ κυνηγὸς μ' ἕνα χαμόγελο καλοσύνης ἔδωσε στὸ Μενάλκα τὸ φλασκὶ κι' ἐκεῖνος, μόλις τὸ πῆρε, ἄρχισε νὰ χοροπηδᾶ στὰ χορτάρια σὰν κατσίκι ἀπ' τὴ χαρά του.....

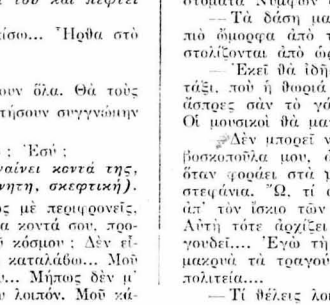

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ. —Μάρθα ! Ἀγάπη μου ! Δὲν καταλαβαίνεις ; Γύρισα πίσω...

(Ἡ Μάρθα φεύγει ἔξαφνα ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του καὶ πέφτει σὲ μιὰ πολυθρόνα).

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ. —Ναί, ἀγάπη μου !... Γύρισα πίσω... Ἤρθα στὸ σπιτάκι μας, στὴ φωλιά μας... Σ' ἐσένα...

ΜΑΡΘΑ. —Καὶ πῶς, πῶς θὰ δικαιολογηθῆς ;

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ. —Οἱ φίλοι μου θὰ τὰ διορθώσουν ὅλα. Θὰ τοὺς πῶ μάλιστα, ἂν ἐπιμένη ὁ ἀντίπαλός μου, νὰ τοῦ ζητήσουν συγγνώμην ἐκ μέρους μου...

ΜΑΡΘΑ. —Ἐσύ, Μαυρίκιε, θὰ τὸ κάνης αὐτό ; Ἐσύ ;

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ. —Γιὰ σένα, ἀγάπη μου ! *(Πηγαίνει κοντά της, τὴν ἀγκαλιάζει καὶ τὴν φιλεῖ. Ἐκείνη μένει ἀκίνητη, σκεφτική).*

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ. —Τί σκέπτεσαι, Μάρθα ; Μήπως μὲ περιφρονεῖς, γιατὶ γύρισα ; Δὲν εἶσαι εὐτυχισμένη τώρα ποὺ ἤρθα κοντά σου, προτιμῶντας τὴ δική σου εὐτυχία ἀπὸ τὴν ὑπόληψη τοῦ κόσμου ; Δὲν εἶσαι εὐχαριστημένη γιατὶ σὲ ἄκουσα ; Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω... Μοῦ φαίνεται τόσο παράξενη ἡ στάσις σου, ἡ σιωπή σου... Μήπως δὲν μ' ἀγαπᾶς, ὅπως πρῶτα ; Μά, μίλησέ μου, μίλησέ μου λοιπόν. Μοῦ κάνει κακὸ ἡ σιωπή σου αὐτή. Πολὺ κακό. Δὲν ξέρω τί νὰ ὑποθέσω.... Φοβᾶμαι...

ΜΑΡΘΑ *(μὲ σκυμμένο κεφάλι, σιγά, σὰν νὰ ὀνειρεύεται).* —Ὥστε τὸ ἔκανες αὐτό, ἐσύ ; Γύρισες πίσω..... Ἐσύ... *(Πιὸ δυνατά).* Δὲν τὸ ἐπερίμενα ἀπὸ σένα αὐτό, Μαυρίκιε ! Δὲν τὸ περίμενα... Καὶ τώρα... Δὲν ξέρω, δὲν ξέρω κι' ἐγὼ τί ἔχω... Ἴσως, ἴσως εἶνε ἀπὸ τὴν μεγάλη μου χαρά... Ναί, χωρὶς ἄλλο, εἶνε ἀπὸ τὴν μεγάλη μου χαρά... Ἀπὸ τὴ συγκίνησι, γιατὶ ἤρθες... Ναί, αὐτὸ εἶνε... *(Πολὺ σιγὰ πρὸς τὸν ἑαυτόν της).* Τί παράξενο, Θεέ μου !.... Θὰ προτιμοῦσα νὰ πήγαινε.... Μοῦ φαίνεται πὼς τὸν ἀγαπῶ λιγώτερο τώρα !... Θεέ μου, Θεέ μου !...